

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ"

ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Кафедра культурології

Курсова робота

На тему: Будівничі практики Західної України у добу Ренесансу

Виконала студентка 2 курсу
навчання факультету
гуманітарних наук

Кобченко Софія Юріївна

Науковий керівник-
Нікіщенко Ю.

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Що таке Ренесанс та його ознаки на території України...4	
1.1 Що таке ренесанс та основні діячі.	4
1.2 Ренесанс в Україні.....	4
1.3 Ознаки у будівництві будинків.....	5
1.4 Оборонні укріплення та міста.....	6
РОЗДІЛ 2. Історія планування міст.....	6
2.1 Містобудування до н.е.....	6
2.2 Середньовічні міста.....	7
2.3 Містобудування за часів Відродження.....	8
2.4 Розвиток 17-18 століття.....	8
2.5 Містобудування Російської імперії.....	9
2.6 Зміни після промислового прогресу.....	10
2.7 Російська держава після Другої Світової війни.....	12
2.8 Містобудування України.....	13
РОЗДІЛ 3. Історія «Ідеального міста».....	14
РОЗДІЛ 4. Концепція «ідеального міста» в Україні.....	16
4.1 Концепція міста у добу Відродження.....	16
4.2 Містобудування Жовкви.....	17
4.3 Містобудування Станіслава.....	17
РОЗДІЛ 5. Фортифікаційні комплекси.....	18
5.1 Печерська фортеця.....	18
5.2 Фортеця Кодак.....	19

5.3 Інші фортеці на території України.....	19
РОЗДІЛ 6. Місто Броди.....	20
6.1 Церкви Бродів.....	21
6.2 Іудейські пам'ятки Бродів.....	21
6.3 Пам'ятки у силі модерн.....	22
ВИСНОВКИ.....	23
Список використаних джерел.....	24

Вступ

Актуальність. У цій роботі описується загальна історія містобудування від початку зародження світу до звичного нам оточення міста. Основна увага приділяється історії містобудування ідеальних міст-фортець. Такі міста були на піку популярності у 16-18 столітті (епоха Ренесансу). Важливе місце приділяється прикладам, на території України, та їх подальша доля. Важливо зазначити, що ця тема майже не підіймається у сучасному світі. Зараз людей цікавлять речі, які лежить на поверхні і все менше цікавить минуле, а особливо містобудуванням, а якщо і так, то загальновідомі міста або ж своїх рідних. Деякі люди не задумуються про історію своїх міст і про історію будівництва у цілому світі. Тимпаче не підозрюють що існували ідеальні міста, у яких вони бувають, а може і живуть. Крім відомих міст таких як Жовква, Броди, тут заторкуються маловідомі міста розповідається про фортеці, які знаходяться на наших очах.

Ступінь наукової розробки. Літератури по даній темі є чимало. У кожній статті, книзі, довіднику чи відео обширно розкривається те чи інше питання. Авторами літератури є Ю.С.Асєєв, В.В.Вечерський, О.М.Годованюк (Історія української архітектури), Кривавич Д.П., Освійчук В.А., Черепанова С.О (Українське мистецтво), О.А. Трошкіна (Проблеми розвитку міського середовища), Безлюбченко О. С., Завальний О.В., Черноносова Т. О. (Планування і благоустрій міст), Худяков О. І. (Ідеальні міста України).

Об'єкт та предмет. Об'єктом дослідження у цій роботі виступають ідеальні міста, їх концепція та історія. Предметом дослідження є українські міста-фортеці, а основним місто Броди.

Мета і завдання. Поставлена мета передбачає такі дослідження питань ідеальних міст-фортець, які були на піку популярності у 16-18 столітті за епохи Відродження. Та на прикладах, які знаходяться у нашій країні, показати та розповісти про них. Також пояснити про початки містобудування, щоб мати загальне уявлення та висвітлити тему з усіх боків.

Метод. Метод дослідження в даній роботі є культурологічним та історичним.

Розділ 1

Що таке Ренесанс та його ознаки на території України.

1.1 Що таке ренесанс.

Розбудовування українських міст тривало від початку існування України та по цей час. З приходом нових тенденцій та нових держав, стиль змінювався, міста перепланувались, добудовувались, руйнувались. Одним із найцікавіших та естетичних етапів у історії є Ренесанс. Він являє собою нову фазу мистецтва яке тривало в 16-18 столітті(в Україні у 17-18). Він подарував світові чимало популярних творінь живопис, архітектури музики та літератури. Саме у ті часи жили люди, ім'я яких ми чуємо і до сьогодні Мікеланджело Буанарроті, Донателло. Вершиною Ренесансу заведено вважати творіння Мікеланджело, ще й 13 років, він став займатися скульптурою. Його досягнення у архітектурі виражаються планування собору Святого Петра, визначними фресками «Страшний суд» та «Падіння Люцифера» . Він залишив після себе безліч творінь, що будуть викликати захоплення ще не одне століття.

1.2 Ренесанс в Україні.

Якщо розглядати ренесанс в Україні, тут він виник дещо пізніше ніж у Європі, і почалось здебільшого з архітектури. Популярність набирало зодчество, яке змінювалось оновлюючись. Саме архітектурні тенденції, які утворились з приходом Ренесансу стали наступниками будівельних традицій у національному масштабі. Також нові ознаки, які з'явилися саме тут, відповідали ренесансному стилю в архітектурі інших країн. Ознаки: багате оздоблення фасадів, точна симетричність, ордерність, поверхнева горизонтальність. Особливість цього стилю вміщує в себе характеристику кожного елемента і таким чином вираховується симетрія. У якому порядку розміщені складові частини, та виміри геометрії. Образ відродження у

архітектурі позначається новими технологіями та базою у яку вписували архітекторів. Оскільки, до цього вони були не відомі.(1)

1.3 Ознаки у будівництві будинків.

Найчастіше будівлі будували у прямокутних формах, як і притаманно рисам ренесансу, були симетричні та пропорційні. З'явився Ренесанс та теренах України з приїздом закордонних архітекторів та будівельників. Найчастіше серед них були італійці, саме вони надавали архітектурі західної України ренесансного вигляду, але трохи у провінціальному вигляді.

Розбір основних тенденції у планування та будуванні.

Фасад має бути симетричним до осі по вертикалі. Елементи ,які присутні на фасаді схожі до античних(наличники, фронтони, барельєфи, карнизи).

У будинках, які слугували для життя мешканців, були популярні перелічені елементи. Також розташування вікон та деталей повторювалось, часто біля головних дверей був присутній балкон, який найчастіше оточений рустуванням. Вінка представлені прямокутниками з багатим обрамленням та масивним карнизом та півциркульними арками. В середині будівлі мають здоровенний вигляд, високі та просторі зали.

Цей вигляд створюється завдяки вмісту круглих та ребристих куполів у їх конструкціях. Щодо кольорової гами, у ній переважають коричневі, пурпурові, сині та жовті кольори. Візерунки чіткі та строгі: квадрати, круги, лінії, хрести. (1)

1.4 Оборонні укріплення та міста.

Також популярним було оборонне будівництво. Для нього було притаманно використовувати традиційна система фортець у яких були присутні дерев'яні стіни, вали та глибокі рови.

Розглядаючи тип планування та будування міст, можна сказати що у них поєднувалось шахове розташування вулиць(яке було характерне для тих часів) та раціонально-регулярними стінових чи бастіонних укріплень.

Міста, які будувались по такому типу знаходяться переважно в західній частині України(Жовква, Тернопіль, Полонне, Броди). (1)

Хочеться зазначити що період Ренесансу приніс багато нових ідеї, які пов'язані з естетикою та зручністю. У Європі він з'явився раніше, таким чином залишивши більше слідів у житті людей. З приходом 17 століття Україна відчула на собі переваги та здобутки нової епохи у творчості, містобудуванні та в цілому понятті краси.

Розділ 2

Історія планування міст

2.1 Містобудування до н.е.

Спроби у планування міст робились ще задовго до сучасного розуміння (3-2 ст. до н. е.) Одні з найдавніших міст Хараппа та Мохенджо-Даро, мали достатньо сучасну прямокутну мережу вулиць і такий самий благоустрій. А у Давньому Єгипті та інших регіонах застосовувались принципи поділу на правильні квартали, виділялась головна вулиця та створювалась дуже проста система каналізацій та водопостачання, м. Кахун (2 ст. до н. е.), м. Вавилон (7-6 ст. до н.е.)

Розглядаючи Давню Грецію тут увага приділялась навколишній природі. Також виділялось значення агори та акрополя, (політичне та релігійне життя). Регулярне планування, яке було на той час користувалися популярністю та створювали чітку систему планування міст.

У Давньому Римі основним стало регулярне містобудування у міст Помпея, Остія... Жителі цих міст створювали широку систему водопостачання та каналізації, займались озелененням вулиць.

Саме у працях Вітрувія виникає теорія про містобудування (1 ст. до н. е.), де вказувались особливості грецької та римської містобудівельної системи.

У давніх індійських державах культурні центри створювались за певним планом комплекс Теотнуакан 2-9 ст. до н. е.(4)

2.2 Середньовічні міста

Територія що огорожувалась міцними стінами, була основою для спорудження кривих та вузьких вулиць. Які розташовувались навколо замку, головного собору або площі, яка використовувалась для торгівлі. Щодо житлових районів, вони з'являлись вже за межами міських стін, та були оточені іншими укріпленнями. На місці стін, які були укріпленнями, формувались вулиці кільцевої форми, які сполучались з іншими вулицями міста та утворювали радіально-кільцеву структуру міста. Середньовічні міста Європи, з початку їх розбудови не мали будь-якого благоустрою. Територія, яка була захищена укріпленнями мала малу площу, через це виникла проблема щільності, викликана розбудовою багатоповерхових будинків, які використовувались під житла людей або громадських будинків.

На відміну від Європи для укріплення у Росії призначались кремлі. Це були достатньо великі адміністративно-політичні та релігійні центри. У них розміщувались житла заможних жителів, феодалів та духівництва. Але крім цього ще: собори, склади зброї та продовольчих товарів. Кремлі займали важливе місце у будові міст Давньої Русі. Їх будівництво почалось у 15-17ст., вони мали функції оборони та були основою планування центру у містах(Москви, Тули, Нижнього Новгорода..)

В Китаї у середніх віків, застосовувалось регулярне планування, таке планування мали великі комплекси палаців, [ансамбль пекінської осі в Пекіні, 15-16 ст.]. У інших країнах Сходу використовували змішане планування(вільне та регулярне) [наприклад, Фатихпур-Сікри в Індії, створений протягом 1569-84) також використовували регулярне планування (наприклад, Джайпур в Індії, заснований в 1728]. (4, 6 с.)

2.3 Містобудування за часів Відродження

З приходом Відродження у Європу і зміну потреб та умов життя громадян, почались спроби упорядкування в забудові міст. З цього було розроблено нові види побудови [ансамблів площ (ансамбль площі Капітолія в Римі, 1546, архітектор Мікеланджело] (4, 6 с.). Також напрям містобудування почав стрімко розвиватись саме у епоху. Перебувала у розвитку і теорія (трактати Л. Б. Альберті, Палладія, почали розроблюватись плани «ідеальних міст». (В. Скамоцци) У це визначення виходило місто, яке не тільки було пов'язане з оборонною функцією, ремеслом, торгівлею, а було б також комфортним для життя простих людей. Але як було вказано то була лише теорія.

Після завоювання міст Центральної та Південної Америки [Перу та Мексика], іспанцями-міста будувались згідно з «Законами для Індій». У яких йшлося про прямокутну мережа вулиць, у центрі міста розміщено головну площу з собором й адміністративними спорудами. (4)

2.4 Розвиток 17-18 століття

У Європі 17-18 століття, майже вся влада належала монархам таким чином було надано змогу, влаштовувати масштабні містобудівні роботи, та будувати великі ансамблі, через які виражалась велич, сила та влада королів та католицької церкви. Ще однією причиною виступає перетворення папського Риму на основний центр у якому зосереджувалась феодально-католицька культура. У той час почали застосовувати парадні прийоми планування у ансамблях, [ансамбль площі Св. Петра (П'яцца Сан-Петро) у Римі, 1657-63, архітектор Л. Берніні разом з цим променеве розташування вулиць. (Версаль; П'яцца дель Пополо в Римі)].(4, 7 с.)

З часом починають з'являться нові прийоми у будівництві ансамблів. Вони все більше несуть естетичне значення, де поєднується міська естетика з

природніми елементами. У 18 столітті площа приймає вигляд відкритої та має сполучення з вилицями [у 17 столітті площа мала «закритий» вигляд площа Людовика XV, нині площа Згоди, у Парижі, 1753-75, архітектор Ж. А. Габріель.] (4,7с.)

У неєвропейських країнах, зокрема у США, основою будування міст є одноманітна прямокутна мережа вулиць, яка утворює квартали. (4)

2.5 Містобудування Російської імперії.

Після реформ які відбулись за Петра 1 у 16 столітті, починає розвиватись містобудування. Розбудовувались міста за сучасним планом-регулярним(Петербург, Одеса, Дніпро, Севастополь...) Вже після 18 століття, за спеціально розробленими планами були почалось перебудівництво таких міст, як: Псков, Ярославль, Полтава... На відміну від звичних та той час міст, ці відрізнялись різноманіттям регулярного планування. Променева система вулиць використовувалась у Петербурзі, це означали, що вони були основою планування та були направлені до центру. Але також були і занедбані та бідні райони, які називались «злиденні», там жили бідні люди. Саме тут, у Петербурзі, до 30-х років 19ст. була створена чітка система взаємозалежних ансамблів. Завдяки видатним зодчим, розвиток містобудування відбувався достатньо жваво. Цьому процесу допомагали М.Г. Земцова, І.К. Коробова, П.М. Єропкина, А.І. Квасова, В.І. Баженова, М.Ф. Казакова...

2.6 Зміни після промислового прогресу.

Після промислового прогресу, який відбувся на початку 19 століття, слугував стрімкому розвитку багатьох міст у всьому світі. Але прогрес, який наступав також йшов в ногу з стихійністю забудови, в результаті фабрики, заводи, будинки для жителів, склади... розташувались у хаотичному порядку. Також вони несли собою негативний вплив, що дуже

виражався на забруднені лісів, озер та природи в цілому. Для урегулювання цієї ситуації, влада проводила низку маніпуляцій та видавала закони про урегулювання будівництва забудов, наприклад, реконструкція центру Парижа за планом префекта Ж. Османа в 1853-96 . Але на жаль це не допомогло змінити стихійного забудування. Через ці фактори було запропоновано нові плани розселення, що заохочувало до розвитку містобудівних територій. Формувались нові на той час напрямки(дезурбаніз(ідея міста-саду)та урбанізм (здобули популярність проекти лідера цього напрямку - архітектора Ле Корбюз'є).

Дешеві будівлі для жителів у хто працював на середньо та низько оплачуваних роботах стали одним з найголовніших типів будівель у 1920-х роках у Європі. Саме тут застосовувались прогресивні прийоми. Розташування будинків мало були вигідним, облаштовувалась територія, яка озеленювалась, на ній були присутні майданчики для ігор та відпочинкові зони, споруджувались планові споруди для побутових потреб.

Після Другої світової війни, у післявоєнні роки, з метою зменшення в'їзду до Лондона великої кількості людей, почалось будівництво міст-супутників, яких налічувалось приблизно 8. Але через низку труднощів та ситуацій, які не були продумані(відкриті кордони до Лондона, швидкий приріс населення, повільні темпи будування) цей проєкт не був успішним та не досяг задуманої мети. (4)

У цей самий час виникає новий напрям містобудування, яке мало назву територіальне або районне планування [наприклад, проєкт планування вугільного району навколо м. Донкастера в Англії, 1921-22, архітектор Л. П. Аберкромбі й Т. Джонсон]. (4,8с.)

Виникла ще одна криза 20-х років, яка була пов'язана з стрімким розвитком автомобільного руху. Після цього почались пошуки причин та вирішення

проблеми. Створились нові теорії динамічного містобудування, а причиною цієї кризи стало стрімке зростання кількості населення, а структура міста була статичною й не витримувала цього.

Вже на початку 20ст. виникли перші кафедри на яких можна було вивчати міське планування. Навчання проходило в два ступені, як і у більшості університетів зараз. Перший-теоретичний, інший практичний. На теорії вивчались історія міст, тексти про них, тут місто визначається, як умовна форма в просторі. На практиці, вивчається законодавства міста та прийоми роботи міської забудови. Ці етапи були чимось дуже схожим з ідеєю міста-саду. Таким чином Семенов, який привіз ідею таких міст в Росію та його однодумці, мали бажання зберегти та продовжувати цю ідею. Але як ми бачимо сьогодні, вона не збереглась, а причиною цього стали масштаби, з якими розвивалась індустріалізація та створення нових міст, як наслідок ця ідея залишилась лише на папері.

Виключенням стали лише фрагменти проєктів великих міст (пр. вулиці Горького (Тверської), Ленінського проспекту або Фрунзенської набережної у Москві), найчастіше це були відновлення після воєнного періоду. Також за цим принципом будувались секретні міста, у яких зберігалась атомна зброя.

2.7 Російська держава після Другої Світової війни.

Вже після Другої Світової війни, після реконструкцій, поновлень, розбудовувань, міста та селища стали більш функціональними й архітектурному та художньому плані. [У результаті виконання генерального плану відновлення Волгограда (архітектори К.С. Алабян, Н.Х. Поляків, В.Н. Сімбірцев та ін.) у місті збудовано архітектурно оформлений вихід до берега Волги; у Мінську за новими проєктами споруджено архітектурні ансамблі центру міста (архітектори М. П. Вітрильников, В. А. Король, Б. Р. Рубаненко, Г. В. Заборский та ін.); у Києві проведено

радикальну перебудову головної вулиці - Хрещатика (архітектор А.В. Власов, А.В. Добровольський, Б.І. Приймак та ін.). Видатні архітектурні комплекси створено в Алма-Аті, Архангельську, Баку, Владивостоці, Горькому, Донецьку, Душанбе, Єревані, Києві, Мурманську, Новосибірську, Пермі, Свердловську, Харкові та ін. містах.] (4,10с.)

Радянська влада за роки свого існування зробила величезний вклад у розбудовування міст, було відбудовано та створено близько 900 міст, селищ, також було здобуто гігантський теоретичний та практичний досвід, нові моделі та техніки будування. В загальному міське планування поділяється на три етапи, можна сказати, окремі галузі. Перше-це планування територій, яке окреслює структуру великих земельних ділянок, до яких входять міста, селища та села. Також першочерговим у цьому є соціально-економічний розвиток та макроекономіка. Друге-це відбудовування міста його інфраструктури, де головним є налагодження проєктного процесу та законодавству, яке розділяє інтереси між всіма сторонами. І третім є налаштування міського середовища та подолання нових викликів. Також створюється посередництво між мешканцями та забудовниками. (4)

2.8 Містобудування України

На початку 20 століття українська архітектура почала змінюватись. В Україну прийшов модерн, у якому змішувались різні стилі, романтизм, неокласицизм, класицизм. Щодо архітектури та вона перетворюється на більш функціональну та конструктивну, саме ці напрями вже розвивались по світу. Стиль ,який охопив світ у 20-ті роки 20 століття мав назву «інтернаціональний». Ідея побудови архітектури у цьому стилі виникла у Ле Корбюз'є, саме він вважається одним і засновників архітектури сучасного стилю. Його ідеї та роботи, які мали естетичний характер, вплинули на архітектуру України.

На зміну модерну прийшов модернізм, тривав він із 20-х років по 80-ті. Але в Україні на той час почалось індустріальне забудовування, яке не несло ніякого естетичного навантаження. Основними принципами цього житла були: низька вартість, короткі строки будівництва, мала трудомісткість та матеріаломісткість. Але архітектори все ж намагались використовувати західні ідеї у побудові величезного та масового житла(Стиль Міса ван дер Роє). Слід за модернізмом йшов постмодернізм. Основні його ознаки: ірраціональність та емоціональність у підході до архітектури. Цей стиль співвідноситься з такими поняттями, як мінімалізм, авангардизм, техніцизм.

Після розвалу Радянського союзу у пострадянських державах почався сучасний етап. Але при цьому єдиний стиль, який мав бути притаманний для сучасного етапу, відсутній. З роками українська архітектура розвивається і шукає нові стилі , але вона ніколи не стане самостійною, так як тут змішані тенденції всього світу. (3)

Отже, історія містобудування містить багато цікавої інформації. Перші міста з'явилися ще до нашої ери та удосконалюються по теперішній день. Із загальною історією йде й історія міст. Тут розповідається про древню Грецію та Рим, середньовічну Європу, Російської імперії та безперечно про Україну.

Розділ 3

Історія «Ідеального міста»

Вперше ідея ідеального міста виникла у архітектора Гіпадама який хотів відбудувати місто Мілет- як ідеальне. В основі його плану було: населення 10тис. осіб, а саме місто розділене на три частини. Ці міста були

геометрично та симетрично правильні. Також по плану ідеального міста Гіпадамма будувались міста у давній Греції. Ще одна відома особистість, яка писала про ідеальне місто був Платон, але його бачення відрізнялось від оригіналу.

Ще нікому не вдалось зробити ідеальне місто, але ідеї відобразились у реальних містах доби Ренесансу.

Вже багато століть тому архітектори почали розбудовувати міста. З того часу з'явилися питання як створювати нові міста та стилі. Як руйнувати старе без жалю та створювати нове. І головне, про що задумуються до сьогодні яку ідею закладати у нове місто. Майстри, втілювали ідеї які були сказані у давній філософії та культурі. До них відносились: ідеї гуманізму, гармонія між природою та людиною. І саме у період Відродження люди знову почали згадувати про ідеальну державу Платона. Теорія по будованню такого міста була пов'язана із вивченням нащадком античності. Також брались до уваги книги Марка Вітрувія «Десять книг про архітектуру». Він був відомим архітектором та інженером у Юлія Цезаря. У одній з своїх робіт, він підсував досвід, який був набутий у містобудуванні та архітектурі давньої Греції та Риму.

Як і більшість архітекторів Вітрувій ставив питання хорошого місця будовання, де краще розміщувати будівлі, площі, вулиці. Також він радив дотримуватись розумного планування, щоб все було пропорційно.

На жаль, архітектор не залишив після себе зображення його ідеального міста. Але архітектори, які жили вже у добу Відродження створили схеми міст по його описам. Одним із архітекторів, хто цікавився темою ідеального міста був Антоніо Аверліно. Він писав трактати, у яких детально розповідалось про проблеми ідеального міста. Цей трактат написано романом і головне місце посідає розповідь про місто Сфорціда. Також тут було зображено малюнки та схеми. Теорія та практика у добу Відродження створюється та розвивається окремо одна від одної. З однієї сторони будуються нові міста перебудовуються будівлі, а з іншої сторони пишуться

теоретичні трактати про удосконалення принципів роботи та набуття нових технологій. Авторами таких досліджень були Палладіо та Альберті, але їх думки йдуть далеко попереду від практичного будівництва того часу. Зазначається гарно описані проекти готових міст, ідеї зображені графічно як і концепція міста. Вказуються міркування про краще розміщення міст за економічної точки зору, оборони та безпеки. Показуються найкращі плани житлових кварталів, центів садів та парків. Вивчаються естетичні, гармонійні та пропорційні питання. У цих планах побудові ідеального міста присутній раціоналізм, центральність композиції, гармонія між частинами. Але головним(у часи Відродження) залишається людина. Її приділялась найбільша увага та архітектурні споруди прирівнювались до тіла, як до еталону краси. (10)

Розділ 4

Концепція «ідеального міста» в Україні

4.1 Концепція міста у добу Відродження

Такі міста хотіли збудувати ще з давніх часів, вони являють собою поселення, які були б повністю комфортними для життя людей. З плином часу та з новими оновленнями, які також приходили, план ідеальних міст зазнавав корективів. А на сам перед це було зв'язано з розвитком людства та із збільшенням їх потреб та комфортного життя. До оновлень входили: соціальні, політичні, економічні та естетичні аспекти. На території України ще за давніх часів були побудовані міста по таким планам(Херсонес та Ольвія).

Другою хвилею популярності ідеальних міст виступає епоха Відродження. Через високий розквіт науки та культури у містах Італії, почався

прокидатись інтерес до містобудування та архітектури давніх міст. І саме тут, основним джерелом у вивченні є книга Марка Вітрувія «Десять книг про архітектуру», саме звідси італійські архітектори черпали свої теоретичні знання та переносили на практику. Одним із найвдалиших проєктів, який надалі відігравав значну роль у формуванні міст-укріплень є ідеальне місто Скамоцці. Ідея була в тому щоб місто було оточене земляними валами з бастіонами, а площу яка знаходилась у середині побудувати регулярно та доцільно з перпендикулярними вулицями, які самі утворювали квадрати та площі. Також у Середньовіччі з'являється нова форма міст у вигляді зірки. У кінці 16 століття, Україна переживає не легкі часи. Після Люблінської унії вступає у тяжкий період, який затягнувся на 50 років, які вміщали війни, народні виступи та козацькі повстання. Але не зважаючи на це все тут відбувається культурний підйом. Було поширено Магдебурзьке право, а міста які його отримали-процвітали. Почалось будівництво нових міст та оборонних укріплень, для їх будівництва запрошувались іноземні майстри(Бріано, Гийом де Боплан...) Нові ідеї, які привезли з собою відомі майстри відображаються на будівництві замків по всій Україні(Збараж, Дубно, Кодак...) Також на замовлення великих магнатів будувались українські міста по плану ідеальних міст-фортець (Жовква, Броди, Станіслав та Полонне) (8)

4.2 Містобудування Жовкви

Жовква- це місто-украплення, яке було побудоване на місці поселення під назвою Винники, за наказом гетьмана Станіслава Жолкевського у 1597 році. Площа для будівництва була обрана хорошою з економічної сторони на перетині важливих торгових шляхів. В основу планування міста було закладена схем, яку розробив італійський архітектор Пьетро Катанео. Також ходять легенди, що в основу плану входять антропологічні схеми, при якій схема побудови замку співвідноситься з головою людини, торгова площа з розташуванням легеньми, а головний собор знаходиться на місці серця. (7)

4.3 Містобудування Станіслава

Станіславівська фортеця(нині Івано-Франківськ)-була збудована на замовлення коронного гетьмана Анжея Потоцького, а місто назване в честь його сина Станіслава, також збудоване по плану французького архітектора Карла Бернуа. Місто було збудоване за дуже короткі строки(близько 5-ти місяців). Мало вигляд регулярного шестикутника з бастіонами, редутами та фортом. Головна стіна міста була зроблена валом, який укріплювався дерев'яними балками, вона була дуже крепка та пройшла перевірки на міцність. Станіслав був одним із найгарніших прикарпатських міст, за словами іноземців. У центрі міста була площа, яка мала назву Ринок, також була ратуша, яка мала не тільки естетичний вигляд, а слугувала також як наглядова вежа. По сторонах площі були присутні безліч домів, які були двоповерховими. У середині 18 століття було здійснено реконструкцію. Головна стіна стала цегляною, а ворота зробили із каменю. Місто було гарно укріплене та захищене. Висота стін досягала близько 10 м., фортеця була оповита земляними валами та глибокими ровами, які були наповнені водою. А щоб заїхати або зайти в середину потрібно було подолати перекидні містки. У кінці 18століття, фортеця втратила оборонну значимість, стіни були знесені та знищені. (8)

В загальному, якщо дивитись що таке ідеальне місто з точки зору його розробників воно планується та будується у чіткій геометричній формі кола, квадрата або зірки. У середині міста завжди є чіткий цент, де перетинаються вулиці. Тут же у центрі знаходиться головна площа, на якій розміщували храми або ринки. Населення таких міст не велике близько 5-10 тисяч осіб, саме в цьому ці міста і відрізнялись від інших переповнених міст часу Відродження.

Розділ 5

Фортифікаційні комплекси

5.1 Печерська фортеця

Будівництво фортець відіграло велику роль у планування та будівництві міст у 17-18 столітті, так як не стабільна ситуація між країнами та в середині країни давала згадати про себе.

У кінці 17 століття, на початку 18, фортеці будувались по принципу правильних багатокутників із кутовими бастіонами. Однією з таких фортець, яку збудували у кінці 17 століття є Печерська, а причиною побудови стало приєднання частини України (включно з Києвом) до Московського царства. У 1706 році почалось будівництво Печерської фортеці, план якої був типовим на той час ідеальним містом-фортецею. Мала вигляд регулярного дев'ятикутника із бастіонами, з зовнішньої сторони була оточена земляними валами, які були відкриті до Дніпра. (8)

5.2 Фортеця Кодак

Однією із найвідоміших оборонних споруд виступає фортеця, розмішена на території сучасного села Старі Кодаки (Дніпропетровська область), і має назву Кодак. Спроектвана військовим інженером Гійомом Левассером де Бопланом. Але, на жаль, у своєму першому вигляді проіснувала не довго в той же рік була розбита під час нападу запоріжців. Другим хто спробував розбудувати цю фортецю був Фрідріх Гетканд. Площа фортеці була збільшена майже у два рази та у середині з'явилась монастир та церква, що була православною. Проіснувала вона до 1711 року, з 1648 під владу козаків. Після була зруйнована за домовленість Прутського миру.

У 18 столітті Російська імперія почала наступ на Україну. По мірі свого наступу вона зводила фортифікаційні укріплення. Споруджувались ідеальні міста-фортеці(Олександрівська та Петрівська). (8)

5.3 Інші фортеці на території України

У кінці 18 століття на місці сучасного міста Кропивницького була збудована фортеця, будівництво якої вів Л. Менцеліус. Потрібна вона була

для оборони у російсько-турецькій війні. З своєю задачею впоралась добре, ставши надійною схованкою та причиною відбиття атаки війська кримського хана. Ще одними прикладами існування в Україні фортець, які робили по плану ідеальних міст є «фортеці-зірки»(Овідіопіль, Очаків та Одеса) Побудовані по плану французького інженера П. де Волана. Одеса займала головну роль, була збудована по принципу ідеального міста, збудована по правилам класицизму, також була облаштована фортецею у формі зірки. У період 17 століття територія України була місцем де будувались міста-фортеці, як важливий об'єкт військового значення, а головне хочеться зазначити, що ідея ідеального міста підходила сюди чудово. (8)

Фортеці були популярними у 18 столітті на Українських землях. Багато з них зруйновані, але є і ті, які вистояли ворожі напади.

Розділ 6

Місто Броди

У давнину місто було оточене непрохідними болотами, а подолати їх можна пройшовши через брід. Місто у 1628 році було викуплено гетьманом Станіславом Конецьпольським, та мало стати його особистою резиденцією. Але теорій про виникнення цієї назви є чимало, деякі дослідники вважають, що Броди мало назву Любич, а потім вона змінилась іншою що все пов'язано з місцем розташування. Воно є одним із унікальних міст нашої країни, саме тут криються тисячі історії княжої доби, подій які відбувались під час поділів Речі Посполитої, величі Австро-Угорщини і страшних часів 20-того століття.

Одним із найвідоміших споруд присутніх тут є Бродівський замок, який був споруджений ц 17-18 столітті, а спроектував його відомий інженер, про якого вже не раз згадувалось, Гійом де Боплан. Роботи по будівництву тривали майже 10 років. Фортеця споруджена у формі регулярного

п'ятикутника також оточена такою ж кількістю бастіонів. У часи своєї функціональності була оточена глибоким ровом, що наповнювався водою(цей прийом використовували майже у всіх фортецях 17-18 століття). Для більшої безпечності всі Броди були збудовані по принципу ідеального міста , у якому всі вулиці були паралельно-перпендикулярними . Броди ціле століття залишались одним із найкрасивіших та найзахищеніших міст у всій Речі Посполитій. Однією із найсильніших та найдовших облог на фортецю здійснив Богдан Хмельницький, вона тривала понад 8 тижнів. Але надійні мури бастіони та віра людей допомогли їй вистояти та не піддатись.

6.1 Церкви Бродів

Однією з популярною та значимою спорудою у Бродах є Костел Возвиження Святого Хреста, був збудований у 60-ті роки 17 століття. З початку свого існування був церквою для католиків, а вже у 20-ому столітті перейшов у власність греко-католиків. На головній площі, яка має однакову назву із головною площею міста Львова-Ринок, знаходиться Церква Різдва Пресвятої Богородиці, яка була збудована у кінці 16 століття. Також не далеко видніється Церкв Святого Юрія , за розповідями саме біля неї у 17-ому столітті, проживав бідніших склад населення знаті. Всі перелічені церкви знаходяться в самому серці міста Броди. У східній частині міста знаходиться виконана у класичному для нас стилі хрестоподібна церква Пресвятої Трійці, яка була збудована вже у 18 столітті. Збудована вона з простотою та витримкою, що вказує на національну українську культуру.

6.2 Іудейські пам'ятки Бродів

До кінця 19 століття більшість населення міста складалось з іудеїв, з відомих людей хто мешкав саме тут є мати Зігмунда Фрейда , Амалія Натансон. На даним момент від такого великого населення іудеїв залишилось не багато архітектурних згадок, а якщо і є то всі вони

знаходяться у жахливому стані. Головними згадками які залишилися є старий цвинтар та рештки Великої Бродівської синагоги. Збудована вона була у середині 18 століття на місці старої дерев'яної, але її спіткала страшна доля минулої. Століттям пізніше у Бродах стався велика пожежа, що охопила більшу частину міста і саме з того часу кам'яна, могутня синагога занепала та залишилась лише згадкою про величність іудеїв. Пам'яткою, яка набула загальноєвропейського значення є Бродівський іудейський цвинтар, був створений близько 200-от років тому, на даний час налічує більше 10-ти тисяч поховань. У важкі часи війни та німецької окупації, багато пам'яток використовувались для закладання фундаменту різних будівель та доріг. Але на цвинтарі все ж залишилися зразки цікавих різблених орнаментів на пам'ятниках, саме тут були поховані представники відомих єврейських родин.

6.3 Пам'ятки у стилі модерн

Переходячи до більш сучасному часу та місця у архітектурі, потрібно зазначити чотири будівлі, які виконані у стилі модерн. До таких відноситься гімназія імені кронпринца Рудольфа, збудована вона була у 1881-1883 роках. У ті часи ця гімназія була інтернаціональною там навчались українці, поляки, євреї, німці та росіяни. Другою будівлею є Празький банк, це дуже цікава будівля, яка вкрита червоною черепицею, присутні цікаві балкони, колони та барельєфи з профілем Меркурія, який є образом прибутку та збагачення. Як зазначалось раніше місто Броди знаходилось на перетині важливих стратигічних шляхів, а до 1918 року тут був кордон між Австро-Угорщиною та Російською імперією, тому місто було центром де здійснювалась міжнародна торгівля. Третьою будівлею є надзвичайно красивий палац Тишкевичів(1912рік). Четверта будівля, яка чудом вціліла він авіанальотів та зберегла свій вигляд є готель «Брістоль». Саме він до тепер вважається однією із головних прикрас містечка. Місто Броди налічує

у собі безліч цікавих пам'яток усіх часів починаючи із 16 століття по цей день.

Висновки

Епоха Ренесансу принесла у тогочасний світ багато нових ідей, які пов'язані з внутрішньою та зовнішньою красою, які ми використовуємо по цей день. У Європі він почав розвиватись раніше, цим самим краще та якісніше увійшов до життя людей. Починаючи вже із 17 століття Україна на собі відчула переваги епохи Відродження. Важливим є те що естетичні уявлення про красу у більшій мірі до нас привезли з Італії. Саме італійці є архітекторами багатьох споруд та міст Західної України. Важливим місцем у містобудуванні займає його історія. Зробимо аналогію із загальною історією, щоб розумітись у житті людей, політичному й та соціальній сфері треба знати історію, так і тут щоб зрозуміти якусь малу річ потрібно подивитись глибше та на довше. Саме тому розглядається історія містобудування ще від 2 ст. до н. е по теперішній час. Починаючи від стародавньої Греції та Риму закінчуючи сучасними днями. Тема ідеальних міст дуже цікава та обширна, хоч з першого погляду здається дуже вузькою. В ході роботи ми бачимо що концепція або плани ідеальних міст були зроблені ще на початку нашої ери, але не було скільки ресурсів та бажання, щоб втілити їх у життя. Другим піком популярності але вже не теоретичної, а більш практичної стало Відродження. У ці часи плідно трудилися французькі та італійські архітектори, щоб втіли в життя цю ідею.

Якщо розглядати концепцію ідеального міста, воно планується та будується згідно з чіткими формами: кола, квадрата або зірки. У середині міста, зазвичай знаходиться площа, або ж чіткий центр де перетинаються всі

вулиці. На площі також є храми або ж ринки. зазвичай населення таких міст фіксоване не більше 10 тисяч, саме у цьому і є вагома відмінність від усіх інших міст. Популярними також у 18 столітті є фортеці. Звичайно, багато із величних та могутніх споруд, які витримували напади та вистоювали війни, перетворились на гори забутого каміння, але деякі із них є гарному стані у наш час. Фортеці будувались за планами ідеальних міст(маючи геометричну правильну форму круга, квадрата або зірки. одними із прикладів таких ідеальних міст-фортець є Броди, яке знаходиться у Львівській області. Є мальовничим містом повним загадок та цікавої архітектури, яке вміщує в собі історію починаючи із 17 століття.

Список використаних джерел:

1. Історія української архітектури: підручник Ю.С.Асеев, В.В.Вечерський, О.М.Годованюк та ін. Київ: Техніка, 2003. 472 с.
2. Кривавич Д.П., Освійчук В.А., Черепанова С.О Українське мистецтво: навч. посіб. 3-тя частина Львів: Світ, 2005. 268 с.
3. Проблеми розвитку міського середовища: наук.-тех. Збір. / за ред. О.А. Трошкіна 2013. вип. 10 С. 3-8.
4. Безлюбченко О. С., Завальний О.В., Черноносова Т. О. Планування і благоустрій міст: навч. посіб.Хаків: ХНАМГ, 2011. 188 с.
5. Верешко О.В. Сучасні технології та методи розрахунку в будівництві //Журнал Луцького університету. 2014 13-19 с.
6. Чобіт Д. Фортифікація міста Броди XVI - XVII ст. : научно-популярная література. Броди. 2010. 184 с.
7. Х. Брюховецька. «Зауваги до історії Жовкви» Часопис «і» вип.67. 2012.
URL:http://www.ji.lviv.ua/n67texts/Bryuhovytska_zauvahy_do_istorii.htm
(дата звернення 16.06.2021)

8. Худяков О. І.(Ідеальні міста України)Регіональні проблеми архітектури та містобудування // збірник РПАіМ 13. 2019 С.37-45

9. Броди: пам'ятки тисячолітнього міста: відео. URL: <http://www.kray.org.ua/5170/foto-video/video/brodi-pam-yatki-tisyacholitnogo-mista/> (дата звернення: 16.06.2021)

- 10.Хромов С. Мечта об едеальном городе. Новый Акрополь. UPR: https://www.newacropolis.ru/magazines/3_2001/Mecht_o_ideal_gorode/ (дата звернення: 16.06.2021)

